

Hajdani vármegyéink

Temes

Temes vármegye területe a Marostól a Dunáig s Torontál és Krassó-Szörény határvonaláig 7438 kilométerre terjed. Lakossága közel félmillió.

Szent István királyunk uralkodása alatt 1030 táján alakult ki Temes vármegye, a csanádi püspökség felállításával egyidőben.

Szent László országlata alatt, 1091-ben történt Kapolcs kun vezér betörése mintegy 40.000 főnyi csapattal. László király értesülvén pusztításairól, seregét Horvátországból gyors menetekben Kapolcs üldözésére vezeté. Az ütközet Temesmegye területén zajlott. A legenda szerint *"a kunok sok aranyat és ezüstöt hánytak vala maguk előtt, hogy a magyarok figyelmét e zsákmányra tereljék; de László mind kövekké változtatta e kincseket s vitézei annak következtében el sem álltak az ütközéstől"*.

Nagy szerepe volt a megyének a *Hunyadiak* életében is. Egyes föltevések szerint Hunyadi János itt, a család hollósi birtokán született. Temesmegye később is Szilágyi Mihályt és Mátyást támogatta.

1514-ben itt, Temes vármegyében és Temesvár városában játszódtak le a *Dósa-féle parasztlázadás* gyászos végjelenetei.

1552-ben Temesvárt Mohammed Szokoli beglerbég 100.000-nyi hadával, *Losonczy István* elszánt védelme és hősi halála után július 30-án elfoglalta. A hódoltság alatt Temesvár városa lett a Tisza-, Duna-, Maros- és Erdély-közi ejáletnek.

1716-ban indult *Savoyai Jenő* herceg Temesvár felszabadítására. Október 12-ével, a vár elfoglalásával felszabadult az egész Dél-Magyarország. A győzelmes Savoyai Jenő a temesi tartományt *Temesi Bánsággá* (Temeswarer Banat) szervezte át az uralkodóház nagyobb dicsőségére.

1848. márciusában Temes vármegye alispánja rendkívüli gyűlést tartott, hogy *"a reformnak e nagyszerű diadalában Temes vármegye is résztvegyen és a helytartótanáctól is engedélyezett eredmények élvezetébe lépjen"*.

A szabadságharc bukása után az 1849. november 16-i pátens a tartomány közigazgatását egy Temesvárott székelő tartományfőnökre ruházta. A megye szabadsága csak a kiegyezés után tért vissza.

(Dr. Szentkláray Jenő: Temes vármegye története 3. műve alapján, Bp. Országos Monográfiai Társaság, 1912.)